

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 23/11/2023 10:48
Sayı: E-120.07.03-1329437

7/5413
GK 26

Sayı :E-75833232-610-5265701
Konu :Soru Önergeleri

22/11/2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : 20.10.2023 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1305905 sayılı yazınız.

Bakanlığımıza intikal eden, İstanbul Milletvekili Sayın Nimet ÖZDEMİR tarafından tevcih edilen, 7/5413 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek'te gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek: Soru Önergisi Cevabı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:EED48594-2D6A-4293-8AFD-850625ECBF71 Belge Doğrulama Adresi:<https://www.turkiye.gov.tr/stb-ebys>

Mustafa Kemal Mahallesi Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 2151.Cadde No:154 06510 Çankaya /ANKARA

Telefon :0 312 2015789

Bilgi İçin: Sema ÇAKMAK Tekniker

Faks:0 312 2015772

e-posta:sema.cakmak@sanayi.gov.tr

Kep:sanayiveteknolojibakanligi.strateji@hs01.kep.tr

İnternet adresi: www.sanayi.gov.tr

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN NİMET ÖZDEMİR'İN

7/5413 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Türkiye'den yurt dışına göç eden veya ettirilen eğitilmiş bireylerin, ülke adına nitelikli işgücü kaybına yol açtığı bilinmektedir. Bu göçe beyin göçü denilmektedir. Nitelikli işgücü kaybının, ekonomik kayıplara yol açtığı akademisyenler ve ekonomistler tarafından dile getirilmektedir.

Bu bağlamda;

Soru 1- Türkiye ekonomisinin 2002'den bu yana beyin göçü nedeniyle uğradığı ekonomik kayıplar konusunda yapılmış herhangi bir araştırma var mıdır, var ise hangi boyutlardadır?

Soru 2- Türkiye'de yetişmiş, eğitilmiş ve nitelikli iş gücünü Türkiye'de tutmak için Bakanlığımız ne gibi çalışmalar yürütmektedir?

Soru 3- Yurt dışından Türkiye'ye beyin göçünü gerçekleştirecek herhangi bir çalışmalar yürütülmekte midir?

CEVAPLAR

Cevap 1-2-3 Ülkemizin ihtiyaç duyduğu araştırmacıların yetiştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Bakanlığımızca çeşitli proje ve destek programları yürütülmektedir. Bunlar arasında ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde araştırma-proje yarışmaları ve bilim olimpiyatları; lisans, yüksek lisans, doktora öğrenimleri sırasında ve doktora sonrası aşamalarda burs, araştırma desteği, staj imkanı, mentorluk, bilimsel etkinliklere katılma ve bilimsel etkinlik düzenleme desteği gibi 50 farklı burs ve destek programı bulunmakta olup öğrencilerimiz ve araştırmacılarımıza ortaokuldan itibaren destek sağlanmaktadır.

Burs ve destek programlarında, Türkiye'ye beyin göçünü teşvik etmek amacıyla yürütülen programların yanı sıra beyin göçünü önlemeye yönelik olarak da yeni programlar tasarlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda, araştırmacılarımızın önemli bir keşif veya buluş yapma potansiyeli olan, çığır açıcı projelerini gerçekleştirebilmeleri ve araştırmalarını ülkemizde devam ettirebilmelerini teşvik etmek için Ulusal Lider Araştırmacılar Programı (2247-A), Ulusal Genç Liderler Programı (2247-D) ve Avrupa Araştırma Konseyi (ERC) Projeleri Güçlendirme Desteği Programı (2247-B) gibi programlar yürütülmektedir. Bunlardan ilk iki program kapsamında bugüne kadar 84 araştırmacı desteklenmiş olup bu programlarda açılacak yeni çağrılar ile üst düzey araştırmacılar desteklenmeye devam edecektir. Avrupa Araştırma Konseyi'nden (ERC) destek alınabilmesini sağlamak için yürütülen ve 24 aya kadar (hibe) araştırma projesi desteği sağlanan 2247-B programı çerçevesinde ise 12 araştırmacı desteklenmiş bulunmaktadır.

Benzer şekilde; yurt dışında çalışma deneyimine sahip başta Türk bilim insanları olmak üzere, nitelikli araştırmacıların yurt dışından Türkiye'ye gelmelerini teşvik etmek ve çalışmalarını ülkemizin önde gelen akademi, sanayi kurum ve kuruluşları veya kamu kurumlarında yürütmelerini sağlamak amacıyla çeşitli programlar yürütülmektedir. Böylece, ülkemiz için stratejik değer taşıyan alanlarda yürütülecek projelere katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu programlar; Uluslararası Lider/Genç Araştırmacılar Programları (2232 A/B), Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı (2236) ve Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı (2221)'dir.

Bunlardan, A/B Uluslararası Lider/Genç Araştırmacılar Programı kapsamında; Amazon, Apple, Bosch, GE, Intel, Siemens, Volvo gibi dünya çapındaki şirketler; CERN, CNRS, Max Planck Institute gibi öncü araştırma kuruluşlarında çalışan araştırmacılar ile Harvard, Stanford, University of Oxford, Massachusetts of Institute Technology, University of Cambridge, Columbia University gibi dünya sıralamasında ilk 25 üniversite içerisinde yer alan üniversitelerde çalışan araştırmacılar ülkemize gelerek çalışmalarına başlamıştır. Bu çerçevede desteklenen nitelikli araştırmacıların her birinin 5'er yüksek lisans/doktora öğrencisi yetiştirmesi öngörülmektedir.

Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı vasıtasıyla ise, tecrübeli araştırmacıların projelerini Türkiye'nin önde gelen akademi veya sanayi kurum ve kuruluşlarında yürütmeleri ve ülkemizin tecrübeli araştırmacılar için "cazibe merkezi" haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, 2012 yılında Avrupa Birliği (AB) desteği ile başlatılan programda sözleşme gereği 4 kez çağrıya çıkmış olup 103 araştırmacı desteklenmiştir. AB ile daha sonra yapılan hibe sözleşmesi ve imzalanan protokol çerçevesinde ise, Türk ve yabancı araştırmacılar, yurt dışından Türkiye'deki akademi ve sanayi kuruluşlarına araştırma yapmak üzere davet edilerek 102 araştırmacıya destek verilmiştir. Söz konusu projenin toplam bütçesi 13.8 milyon Avro olup bu bütçenin % 45'i AB Komisyonu, % 55'i ise TÜBİTAK tarafından karşılanmıştır.

Bu programlara ilaveten, yurt dışındaki üniversite veya araştırma kuruluşlarında çalışmakta olan seçkin bilim insanlarının/araştırmacıların Türkiye'ye getirilerek her türlü akademik ve Ar-Ge faaliyetlerini gerçekleştirmesine olanak sağlaması amacıyla başlatılan Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı ile de toplam 3.280 akademisyene destek verilmiştir.

Sonuç olarak; Türkiye'ye beyin göçünün teşvik edilmesine yönelik olarak 2010 yılında başlatılan "Yurda Dönüş Programı" vasıtasıyla bugüne kadar 452 bilim insanı, "Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı" ile "Uluslararası Genç Araştırmacılar" Programı çerçevesinde toplam 199 lider ve genç araştırmacı, "Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programıyla" ise 205 bilim insanı olmak üzere toplamda 850'den fazla bilim insanının Türkiye'ye gelmeleri ve araştırmacı yetiştirmelerine olanak sağlanmıştır. Örneğin, Uluslararası Lider ve Genç Araştırmacılar Programları kapsamındaki proje yürütücüleri, lisansüstü öğretim gören 1.235 öğrenci ve araştırmacıyı projelerine dâhil etmiştir. Ayrıca Uluslararası Araştırmacılar için Araştırma Burs Programı çerçevesinde ise 589 yabancı uyruklu araştırmacı, araştırmalarını ülkemizde tamamlamıştır.